

UTICAJ ŠUMA I VJEROVATNOĆA GREŠKE PRI PRENOSU SIGNALA U OSNOVNOM OPSEGU UČESTANOSTI. OPTIMALNI PRIJEMNIK

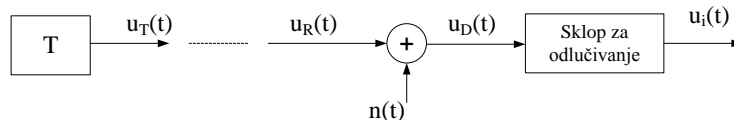
- Na slici je prikazana uprošćena blok šema za prenos digitalnih signala u osnovnom opsegu učestanosti. Usled prisustva slučajnog šuma na ulazu u prijemnik postoji mogućnost greške u odlučivanju prijemnika, tako što prijemnik može neku cifru "1" da proglasi nulom, i obratno. Prenos binarnih signala vrši se polarnim impulsima. Pri tome, signal na ulazu u prijemnik u trenutku odabiranja kT ima vrijednost $+U$ ako je poslata binarna jedinica, i vrijednost $-U$ ako je poslata binarna nula.

Trajanje jednog signalizacionog intervala je T . Šum koji postoji na ulazu prijemnika je aditivni Gauss-ov šum, čija je gustina vjerovatnoće data sledećim izrazom:

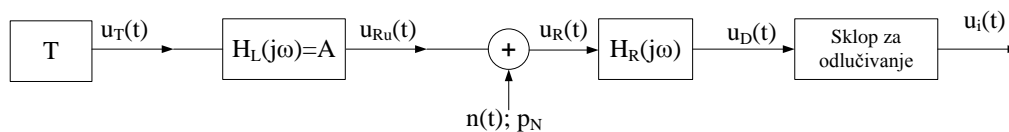
$$p(U_N) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}\sigma} e^{-\frac{U_N^2}{2\sigma^2}}$$

gdje je σ efektivna vrijednost napona šuma.

Ako je vjerovatnoća slanja binarne nule ravna $P_0=3/4$, a binarne jedinice $P_1=1/4$, gdje je poznat odnos $U/\sigma=4$, odrediti položaj praga odlučivanja tako da vjerovatnoća greške bude minimalna.

- Na slici je prikazana blok šema sistema za prenos binarnih signala u osnovnom opsegu učestanosti.

Binarni signal $u_T(t)$ na izlazu iz predajnika može se predstaviti sledećim izrazom:

$$U_T(t) = \sum_k a_k x(t - kT)$$

gdje je $T=2\pi/\omega_c$ trajanje signalizacionog intervala, a k je cio broj. Koeficijenti a_k imaju vrijednosti ± 1 sa jednakom vjerovatnoćom. Fourier-ova transformacija signala $x(t)$ je:

$$X(j\omega) = \frac{2\pi}{\omega_c} \cos\left(\frac{\pi\omega}{2\omega_c}\right)$$

Prijemnik se sastoji od filtra $H_R(j\omega)$ i sklopa za odlučivanje koji sadrži odabirač i komparator.

Funkcija prenosa filtra je:

$$H_R(j\omega) = \begin{cases} \cos\left(\frac{\pi\omega}{2\omega_c}\right), & |\omega| \leq \omega_c \\ 0 & , |\omega| > \omega_c \end{cases}$$

Pored korisnog signala na ulazu prijemnika postoji i aditivni Gauss-ov šum $n(t)$, radi čijeg prisustva može doći do greške u odlučivanju u prijemniku. Spektralna gustina snage ovog šuma je p_N . Ako se odabiranje signala u prijemniku vrši kada ne postoji intersimbolska interferencija, odrediti vjerovatnoću greške na izlazu iz prijemnika.

- Binarni signal $u(t)$ koji se prenosi u osnovnom opsegu učestanosti dolazi na ulaz prijemnika sa integriranjem i rasterećenjem, koji je prikazan na slici.

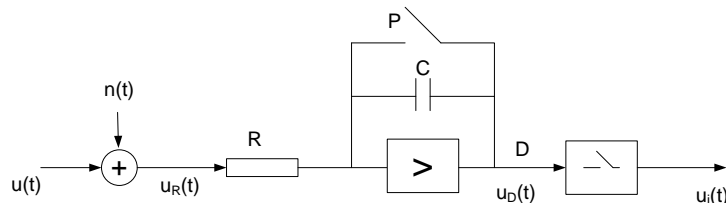
Prenos binarnih signala obavlja se polarnim impulsima, čije su vrijednosti na ulazu u prijemnik u jednom signalizacionom intervalu trajanja T jednako vjerovatne i iznose $u_u(t)=\pm U$. Odabiranje

signala u prijemniku vrši se na kraju svakog signalizacionog intervala, poslije čega se kondenzator C trenutno rastereti prekidačem P.

Pored korisnog signala, na ulazu u prijemnik postoji i aditivni Gauss-ov šum $n(t)$, radi čijeg prisustva može doći do greške u odlučivanju prijemnika. Spektralna gustina snage ovog šuma je konstantna i iznosi $p_N=10^{-6} \text{ V}^2/\Omega\text{Hz}$. Ako binarni protok iznosi $V=64 \text{ kb/s}$, naći:

a) Prosječan vremenski interval između dva pogrešno primljena simbola, kada je amplituda impulsa na ulazu u prijemnik jednaka $U=0,8 \text{ V}$.

b) Ponoviti račun iz prethodne tačke ako se amplituda impulsa poveća za 50%.

4. Binarni digitalni signal $x(t) = \sum_k a_k s(t - kT)$, gdje a_k može imati vrijednosti ± 1 sa jednakom

vjerovatnoćom, a $s(t)$ je: $s(t) = \begin{cases} A \frac{t}{T}, & 0 \leq t \leq T \\ 0, & \text{za ostale } t \end{cases}$ dolazi na ulaz filtra čija je funkcija prenosa

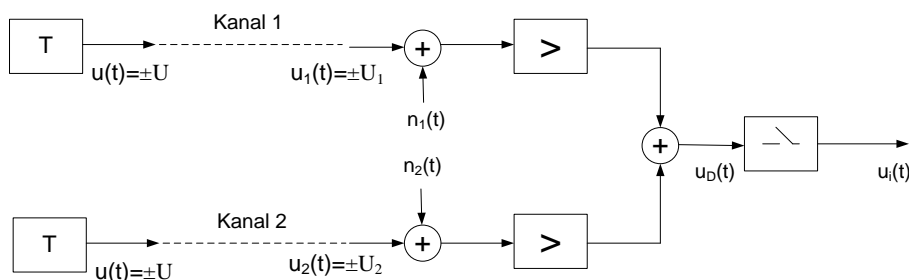
$H(j\omega) = S^*(j\omega)e^{-j\omega T}$. $S(j\omega)$ je spektar signala $s(t)$.

a) Pronaći signal $s(t)$ na izlazu filtra, kada je ulazni signal $s(t)$,

b) Pokazati da za ulazni signal $x(t)$, izlazni signal zadovoljava I Nyquist-ov kriterijum o prenosu bez ISI,

c) Ako na ulazu filtra postoji Gauss-ov šum, čija je spektralna gustina snage p_N , izračunati vjerovatnoću greške u odlučivanju na izlazu filtra.

5. Na slici je prikazana principna blok šema za prenos binarnog signala $u(t)$.

Da bi se smanjila vjerovatnoća greške signal $u(t)$ se prenosi istovremeno kroz dva nezavisna kanala. Prenos binarnog signala obavlja se impulsima čija je amplituda na izlazu iz predajnika $u(t)=\pm U$. Uslijed različitih karakterisitka kanala vrijednost signala na ulazu u prvi prijemnik $u_1(t)=\pm U_1$ razlikuje se od vrijednosti signala na ulazu u drugi prijemnik, koja iznosi $u_2(t)=\pm U_2$. Na ulazima u prijemnike pored korisnog signala postoje i aditivni Gaussovi šumovi $n_1(t)$ i $n_2(t)$, koji su međusobno nezavisni. Efektivne vrijednosti napona ovih šumova su σ_1 i σ_2 . Odabiranje se vrši u trenucima kT , gdje je k cio broj, a T je trajanje jednog signalizacionog intervala.

Ako su binarni simboli jednako vjerovatni:

a) Pronaći izraz za vjerovatnoću greške po bitu,

b) Odrediti odnos između pojačanja pojačavača A_1 i A_2 , pa da vjerovatnoća greške po bitu bude minimalna. Koliko iznosi ta minimalna vjerovatnoća greške?